

Med "At opdage den anden" har Jane Bykær skrevet en bog, som går frontalt i dinch med psykoterapiens meste grundlæggende elementer: Hvad vil det sige at tale sammen med, at lytte til og at opdage en anden person?

Bogen er dybt forankret i psykoanalyse, men man bliver skuffet, hvis man forventer at finde en slags indføring til psykoanalyse eller en "psykoanalyse for dummes". Jane Bykær virker betydeligt mindre interesseret i at forklare psykoanalysens teorier og begreber end at sætte dem i arbejde, og se hvordan de kan gøre nytte, for at belyse det der sker i det terapeutiske rum.

Da jeg, sandsynligvis som en del andre psykologer, bruger det meste af mine arbejdsdage på at tale med patienter og klienter, har jeg særligt været opmærksom på, det hun skriver om at tale med, og især at lytte til, en anden person.

Man vil være i sin gode ret til at mene, at hvis man nogenlunde kan holde sin opmærksomhed og forstå hvad ens patient/klient siger, så er den del af opgaven klar. Men for mit vedkommende har lytning altid været et større mysterium. Både mht. hvor jeg skal lægge min opmærksomhed, når jeg lytter til nogen, og ift. hvor stærk en terapeutisk effekt lytning kunne skabe, de gange hvor jeg opfangede, det der skulle høres.

Faktisk må jeg sige, at jeg er kommet til den konklusion, at man kun kan undervurdere vigtigheden af lytning, efter jeg hørte Keith Richards sige:

"To me, the art of music is listening to it, not playing it. The real art of it is hearing it".

Spørgsmålet er dog, hvad man mener, når man siger "at lytte".

Som sagt er det lige præcist, den slags spørgsmål Jane beskæftiger sig med i sin bog. Og i den bedste psykoanalytiske tradition omfavner hun kompleksitet og skriver:

"At lytte er at forsøge at komplicere en for simpel situation".

Hun starter på en næsten naivistisk måde ved at skrive:

"Da vi for at kunne tale har brug for en at tale med eller til, er samtalen et sted hvor den anden gør sig gældende".

Dermed åbner hun op for at undersøge, hvordan man som psykolog kan gøre sig til en "gældende" anden.

Jane Bykær undersøger denne problematik fra forskellige vinkler, hvor en af dem tager udgangspunkt i spørgsmålet "Hvad vil du mig?". Et spørgsmål som altid dukker op på et eller andet tidspunkt i et psykoterapeutisk forløb, og som i øvrigt den franske psykoanalytiker Jacques Lacan introducerede i sin tid i det psykoanalytiske felt.

Er man lidt uopmærksom eller lidt for pragmatisk, kan man let komme til at misforstå dette spørgsmål og omformulere det til et "hvad ønsker du at få ud af vores samtale", og derefter som svar få en mere eller mindre lang ønskeliste af alt de ting ens patient/klient godt kunne tænke sig at få ud af at tale med en psykolog.

Men Jane Bykær påpeger på en meget overbevisende måde, at spørgsmålet "hvad vil du mig?" skal forstås på en radikal anden måde, da "*mennesket står ikke overfor ønsker som valg af slik i en slikbutik(,..) Mennesket står ikke ved siden af sine ønsker og vælger disse. Den enkelte er derimod et produkt af dem. Ønskerne er ikke noget eksternt.*"

Altså spørgsmålet "hvad vil du mig" fører således ikke til en afklaring, af hvad patienten eller klienten godt kunne tænke sig at få eller blive. I stedet fører den til en afklaring af, hvilke ønsker personen er lavet af.

En tolkning af Jane Bykærs tanker, om hvordan man kan gøre sig til en "gældende anden", kunne således være at blive i stand til at kunne høre de ønsker ens patient eller klient er lavet af.

Ikke kun dem personen præsenterer. Dernæst handler det om, at være i stand til at besvare det samme spørgsmål for sig selv, altså at kunne besvare spørgsmålet "hvad vil jeg af min patient eller klient". Ikke ud fra det man godt kunne tænke sig (som f.eks. "jeg kunne godt tænke mig at hjælpe dig") men ud fra de ønsker, man er et produkt af.

For at komme tilbage til lytning, undersøger Jane Bykær "at gøre sig til en gældende anden" fra en ret overraskende vinkel. Hun gør os opmærksom på, at man er faktisk lidt flere end to i en samtale. For så vidt kun tre, men alligevel, som englænderne siger det "three is a crowd".

Årsagen til dette er ikke at Jane Bykær overvejende arbejder med par, eller at hun, ligesom Freud gjorde det på sine gamle dage, tager sin hund med i terapilokalet. Derimod er årsagen, at der findes "*den enkelte som kommer til at høre sine egne tale som en anden*".

Et andet sted beskriver hun det således: "*at vi ikke altid er i overensstemmelse med vor egne tale, gør, at vi står overfor vores tale som en anden*".

Om man kan gøre sig til den "gældende anden" ved at lægge øre, til den person der taler, til den der lytter til sin egne tale, eller til den afstand, der er mellem de to, bliver her et åbent spørgsmål, som er en del af den "*kompleksitet som en anden altid udgør*", som Jane Bykær formulerer det.

Som man kan ane det, virker Jane ikke til at have en overdreven kærlighed for de enkle ting, og hendes bog fører os i en verden fyldt med forviklinger og kompleksitet.

Det er dermed en bog som både tåler og inviterer til genlæsning. Lidt ligesom i et stykke musik hvor man efter hver lytning opdager nye harmonier, opdager man de forskellige lag i Jane Bykærs bog langsomt, i takt med at man springer frem og tilbage i bogen, genlæser særlige afsnit, bliver inspireret, farer vild og måske oplever, at der opstår forskelle mellem det som står i bogen, og det man læser... og opdager at stå overfor sin læsning som en anden.

Jeg kan dermed varmt anbefale Jane Bykærs bog, til dem som er optaget af lige præcist "at opdage den anden".